

# כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית

בבית ספר טיומקין לכלכלה באוניברסיטת רייכמן

## 2023

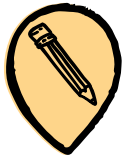
אתגרי כלכלת ישראל בזמנים גועשים



# מכון אהרן בשנה שחלפה

מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן



## ניירות מדיניות

- האתגר הדיגיטלי בחינוך הערבי
- אסטרטגיית קידום השימוש הדיגיטלי
- מדיניות השקעות ציבוריות ורפורמות מבניות להעלאת הפריון והצמיחה
- רשות הרגולציה: יעדים, כלים ומסגרת עבודה
- המיומנויות הנדרשות מעובדי ההייטק
- חסמים רגולטוריים לתעסוקת מבוגרים
- מדיניות לקידום תעסוקה איכותית בקרב צעירים בחברה הערבית
- שילוב צעירים ערבים בהשכלת STEM ובתעסוקה איכותית



## שולחנות עגולים וכנסים

- מיצוי הפוטנציאל של צעירים מצטיינים בחברה הערבית
- המיומנויות המקצועיות הנדרשות מעובדי ההייטק
- תחבורה איכותית ל-2040, תכנון השקעות ותועלות
- תעסוקה איכותית לנשים חרדיות
- שיפור רמת העברית בחברה הערבית
- השתלבות אקדמאים ערבים בתעסוקה
- ההשפעה הכלכלית של המהפכה המשפטית
- נשים בהייטק



## ניירות לקראת הכנס

- אתגרים כלכליים בימים גועשים
- ההשלכות הכלכליות של יוזמות החקיקה של הקואליציה
- תחבורה איכותית ל-2040: תכנון, השקעות ותועלות
- אוריינות בשפה העברית בחברה הערבית - סטנדרטיזציה במדידה ובהערכה
- סלילת דרכם של ערבים בוגרי השכלה גבוהה להצלחה בשוק העבודה



## עבודת המכון מוצאת את ביטויה בחוק ההסדרים, בהחלטות ממשלה, בהמלצות בנק ישראל ובהמלצות של גופים בינלאומיים

- השקעה בתשתיות ציבוריות - במיוחד תחבורה ודיגיטציה של המגזר הציבורי
- הקמת רשות האסדרה ומסגרת לעבודתה - כלים, יעדים ותיעדוף הנושאים לטיפול
- המלצות ועדת התעסוקה 2030 - תכנית חומש למה"ט, רפורמה בהכשרות מקצועיות
- המלצות הוועדה להון אנושי בהייטק - יעדי בגרות הייטק ומשרות טק
- תכנית החומש לחברה הערבית - חינוך, עברית, צעירים ותעסוקה

עבודה שוטפת מול הדרג המקצועי בממשלה - אגף תקציבים, אגף הכלכלנית הראשית, משרד העבודה, משרד הכלכלה, המשרד לשוויון חברתי, משרד החינוך, רשות החדשנות

שותפות עם גופי מגזר שלישי מובילים

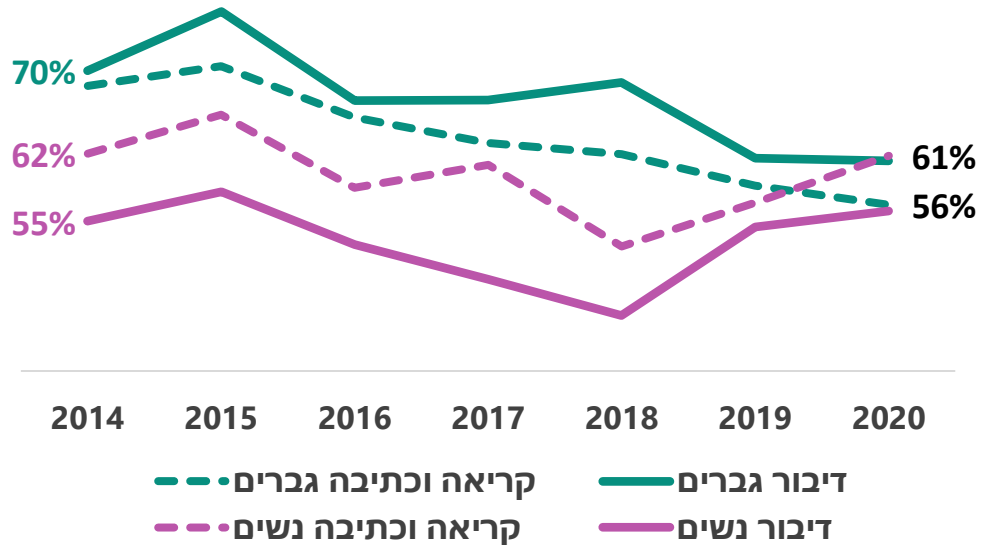
# מחקרי השנה האחרונה

מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן

# רמת העברית בחברה הערבית נמוכה בקרב הנשים ובמגמת ירידה בקרב הגברים

שיעור הצעירים\* בחברה הערבית המדווחים על רמת עברית גבוהה לכל הפחות, לפי מין



\* גילי 20-34

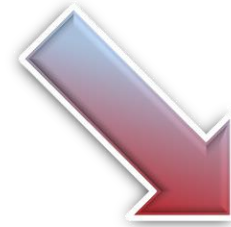
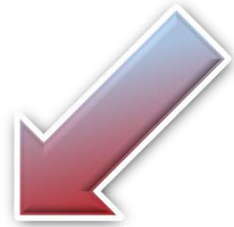
מקור: עיבודי המחברות לנתוני הסקר החברתי של הלמ"ס 2018-2020

אין סנכרון בין הגופים לאורך מסלול החיים



אוריינות בשפה העברית בחברה הערבית – סטנדרטיזציה במדידה ובהערכה  
ד"ר מריאן תחאוכו, ד"ר עידית קלישר בשיתוף הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים במשרד לשוויון חברתי

# המלצה מרכזית: החלת סטנדרטיזציה כוללת במדידה ובהערכה של רמת האוריינות בעברית



פיתוח כלי מדידה והערכה אחידים של רמות השליטה בשפה העברית שכל הגופים הממשלתיים כפופים אליהם

אימוץ סטנדרט ה-CEFR ללימודי והערכת שפה זרה

אוריינות בשפה העברית בחברה הערבית – סטנדרטיזציה במדידה ובהערכה  
ד"ר מריאן תחאוכו, ד"ר עידית קלישר בשיתוף הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים במשרד לשוויון חברתי

# מחקרי השנה האחרונה

מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

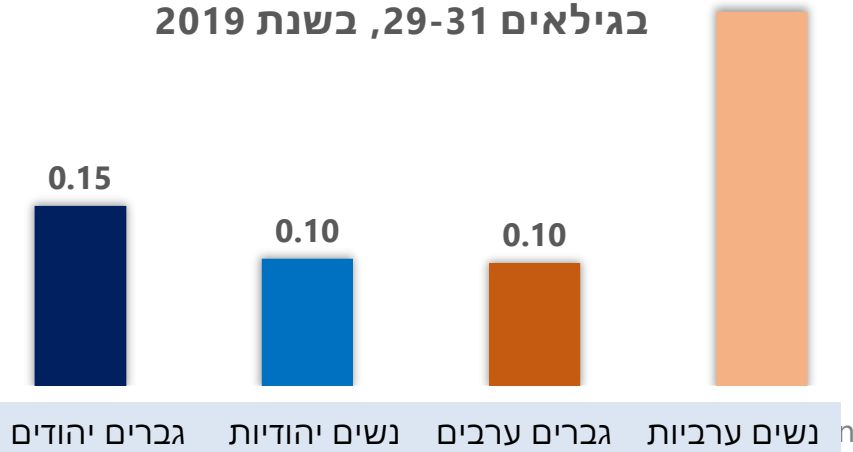
אוניברסיטת  
רייכמן



# השפעת תואר ראשון על תעסוקה ושכר בקרב ערבים

## תעסוקה

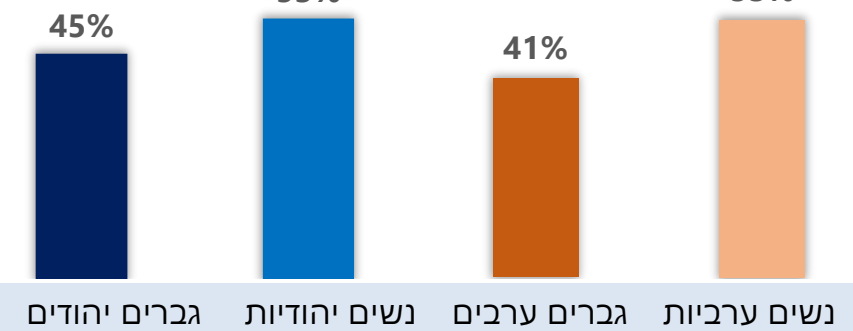
השפעת תואר ראשון על תעסוקה  
בגילאים 29-31, בשנת 2019



תואר ראשון מעלה משמעותית את שיעורי התעסוקה\*  
בקרב הערבים – במיוחד עבור נשים ערביות  
שיעורי התעסוקה הם מעל 90%

## שכר

השפעת תואר ראשון על שכר בגילאים  
29-31, בשנת 2019



תשואה\* גבוהה לתואר ראשון (זומה לבוגרים יהודים)

\* ביחס לערבים שאין להם בגרות מלאה

מגמות בהשתלבות אקדמאים ערבים בתעסוקה

ד"ר מריאן תחאוכו, לינור קיקנזזה, ד"ר סרגיי סומקין, איילה פרטוש, בתמיכת ONE8

כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית 2023

# מחקרי השנה האחרונה

מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

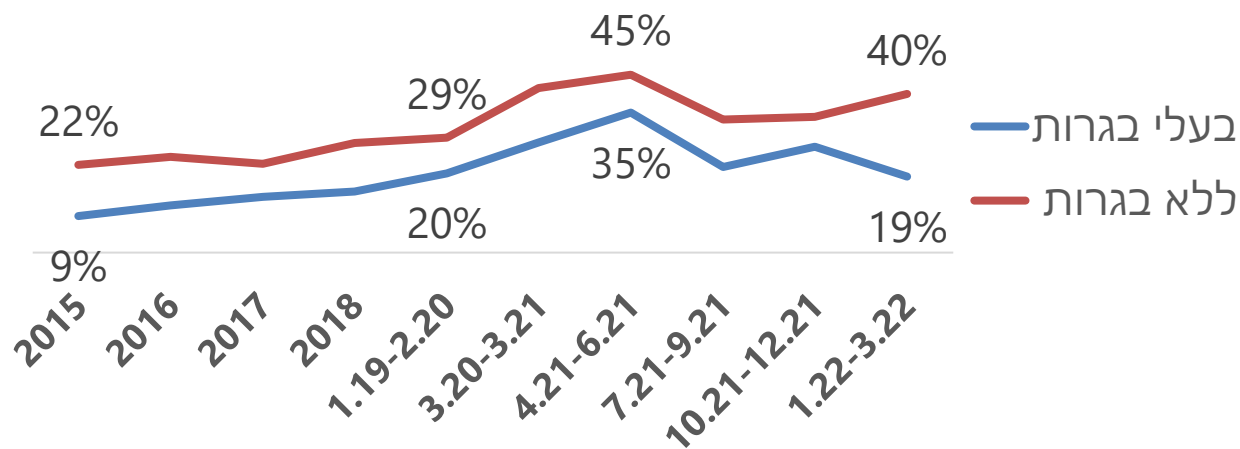
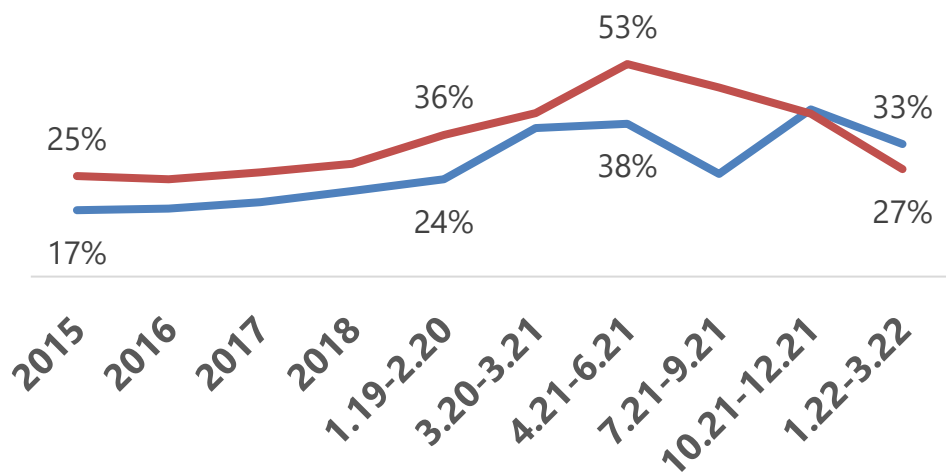
אוניברסיטת  
רייכמן

# רבע עד שליש מהצעירים הערבים אינם נמצאים כלל במסגרת של לימודים או תעסוקה (NEET)

"כוחה" של תעודת בגרות בהגברת ההשתלבות במסגרות נחלש, שיעור הנמצאים מחוץ למסגרות עלה גם בקרב בעלי בגרות

גברים ערבים בני 19–20

גברים ערבים בני 21–24



מקור: עיבודי המחברות לנתוני סקר כוח אדם, למ"ס

מדיניות לקידום תעסוקה איכותית בקרב צעירים בחברה הערבית  
ד"ר מריאן תחאוכו, ד"ר טלי לרום וסבאא ג'באלי-סירחאן

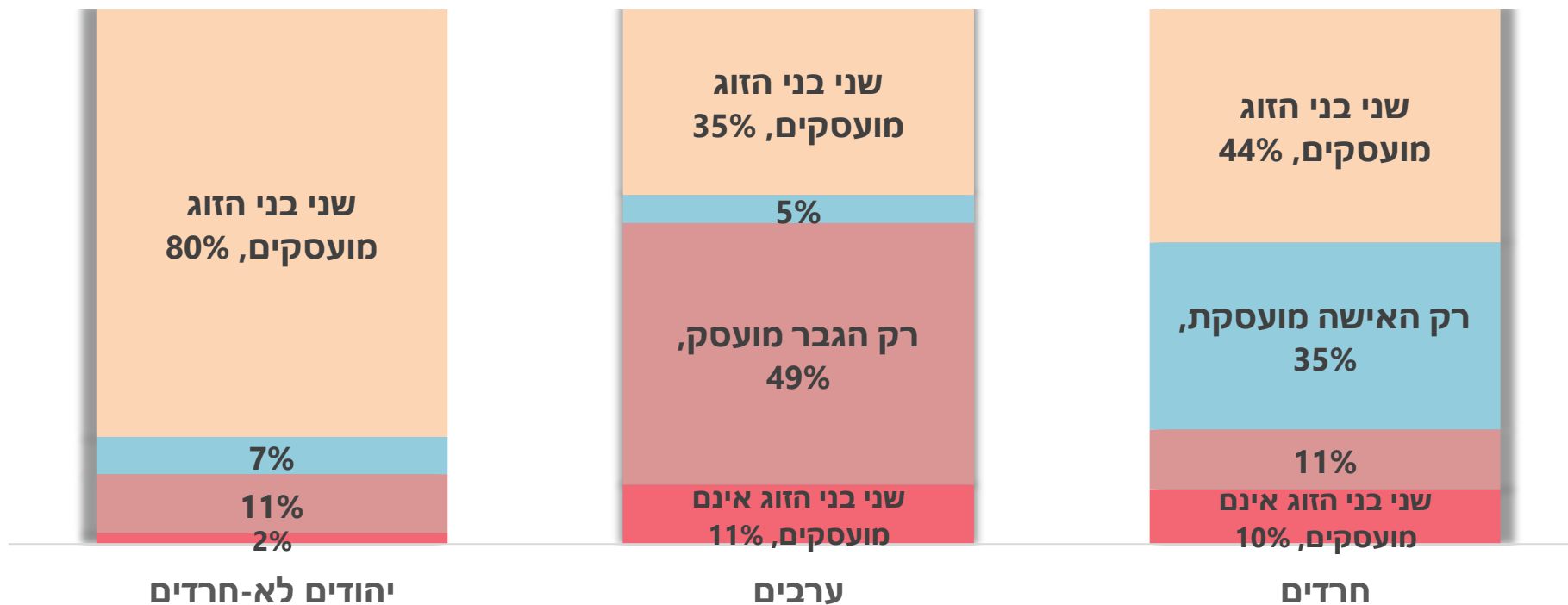
# מחקרי השנה האחרונה

מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן

# שיעור הזוגות הערבים והחרדים שבהם שני בני הזוג מועסקים - כמחצית משל יהודים לא-חרדים

ראש משק הבית בגילאי 25-64, נתוני 2019



■ שני בני הזוג מועסקים ■ רק האישה מועסקת ■ רק הגבר מועסק ■ שני בני הזוג אינם מועסקים

מקור: עיבודי המחברות לנתוני הלמ"ס

הכנסה מעבודה של משקי בית: אתגרים, תרחישים ומדיניות  
ד"ר אסנת ליפשיץ וד"ר טלי לרום

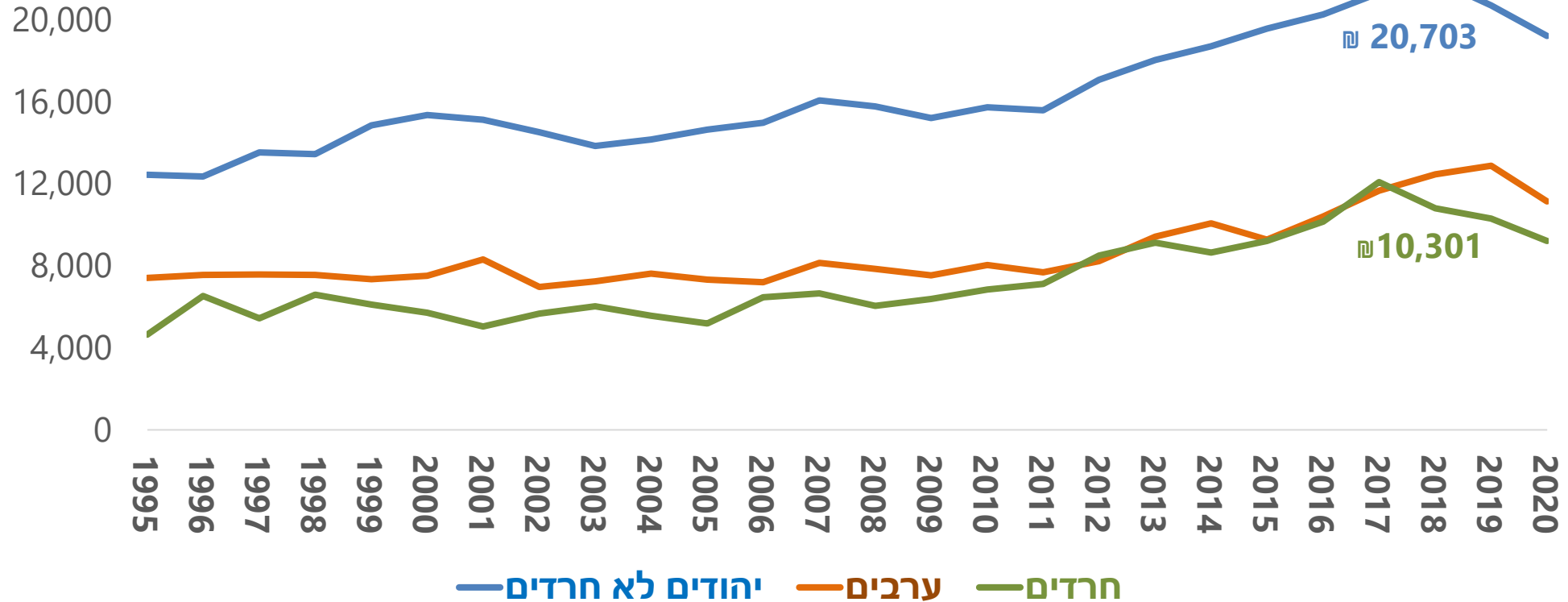
# מחקרי השנה האחרונה

מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן

# ההכנסה מעבודה של משקי בית חרדים – כ-50% מההכנסה של משקי בית יהודים לא חרדים

הכנסת משקי בית מעבודה



זיהוי חרדים לפי מוסד אחרון עד שנת 2013 ולפי הגדרה עצמית מ 2014 ואילך, כולל אפסים.  
מקור: סקרי הכנסות והוצאות למ"ס, גילי 25-64

משקי בית חרדים  
ד"ר הלה אקסלרד

# מחקרי השנה האחרונה

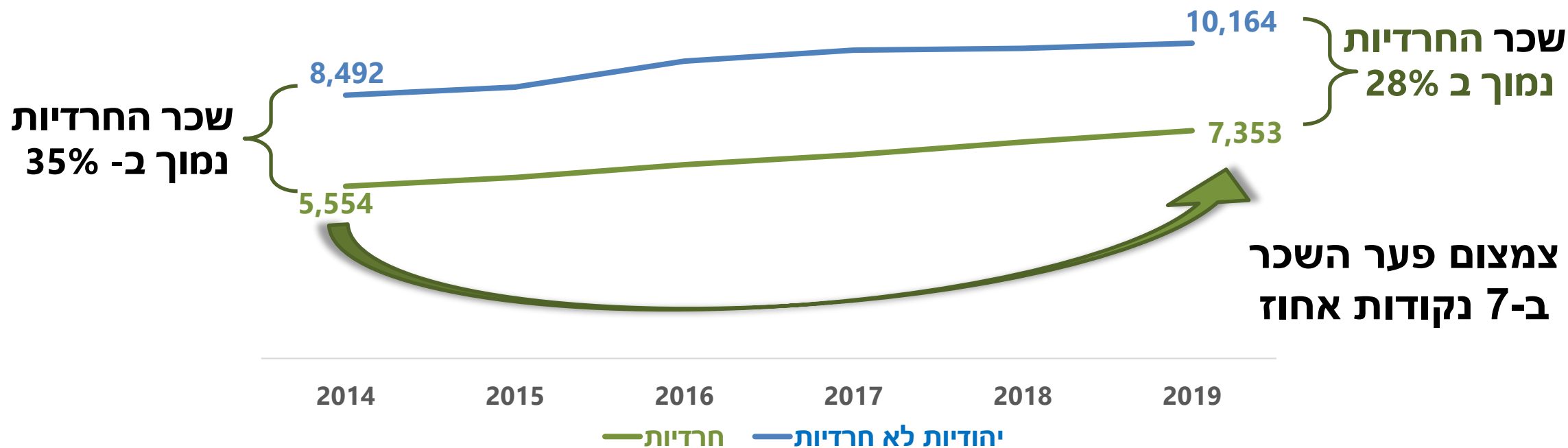
מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן



# ב 2014-2019 קצב עליית השכר בקרב חרדיות 5.8%, גבוה ב-2.2 נקודות האחוז בהשוואה ללא חרדיות

שכר ממוצע לפי קבוצת אוכלוסייה, גילי 25-39, 2019-2014



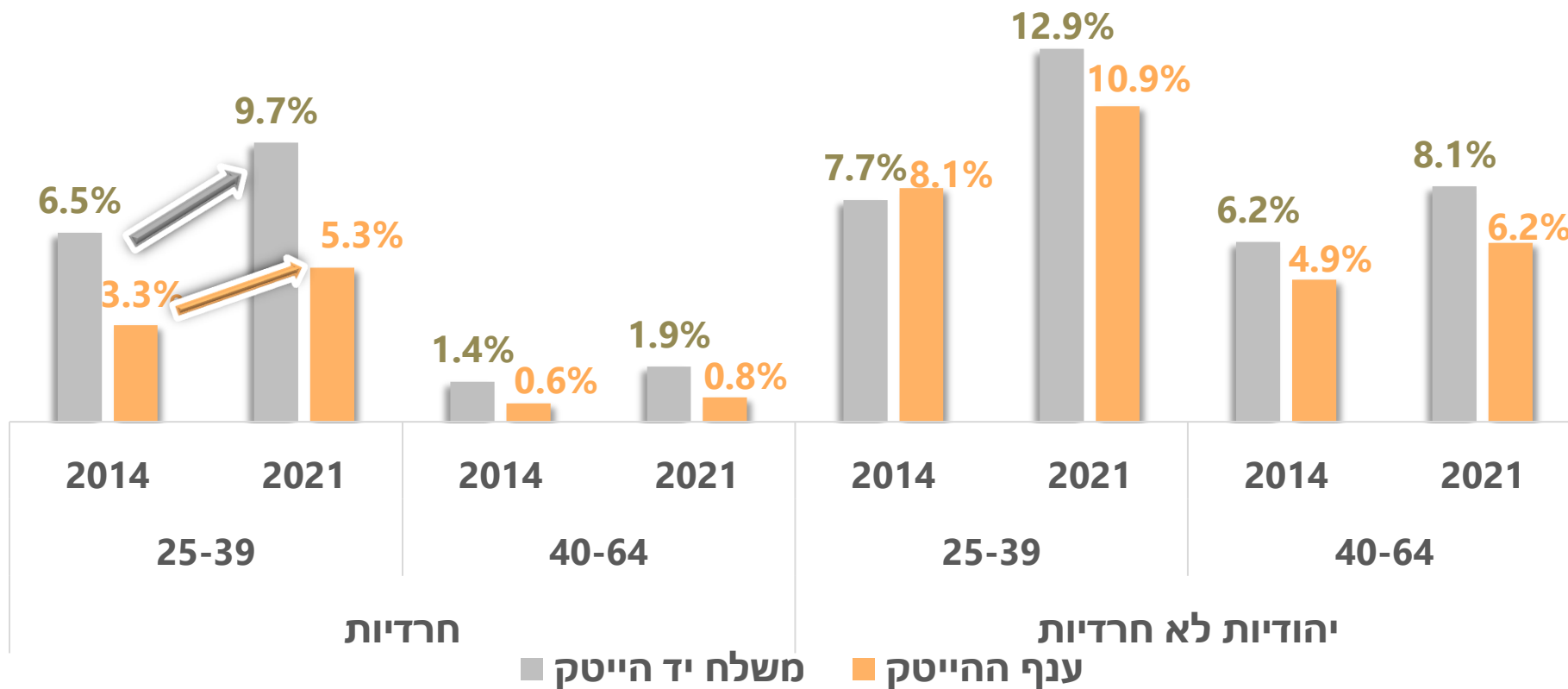
מקור: נתונים מנהליים, שכר נומינלי, הכנסה מעבודה שכירה, לא חרדיות - שכירות + עצמאיות, גילי 25-39

תעסוקה איכותית לנשים חרדיות

ד"ר הלה אקסלרד, ד"ר אסף מלחי, ד"ר עידית קלישר בשיתוף המכון הישראלי לדמוקרטיה

# עלייה בשיעור הצעירות החרדיות המועסקות בענף ההייטק ובמשלח יד הייטק

שיעור מועסקות בענף ההייטק ובמשלח יד הייטק, לפי קבוצות אוכלוסייה וגיל



מקור: עיבודי המחברים לסקרי כוח אדם, למ"ס

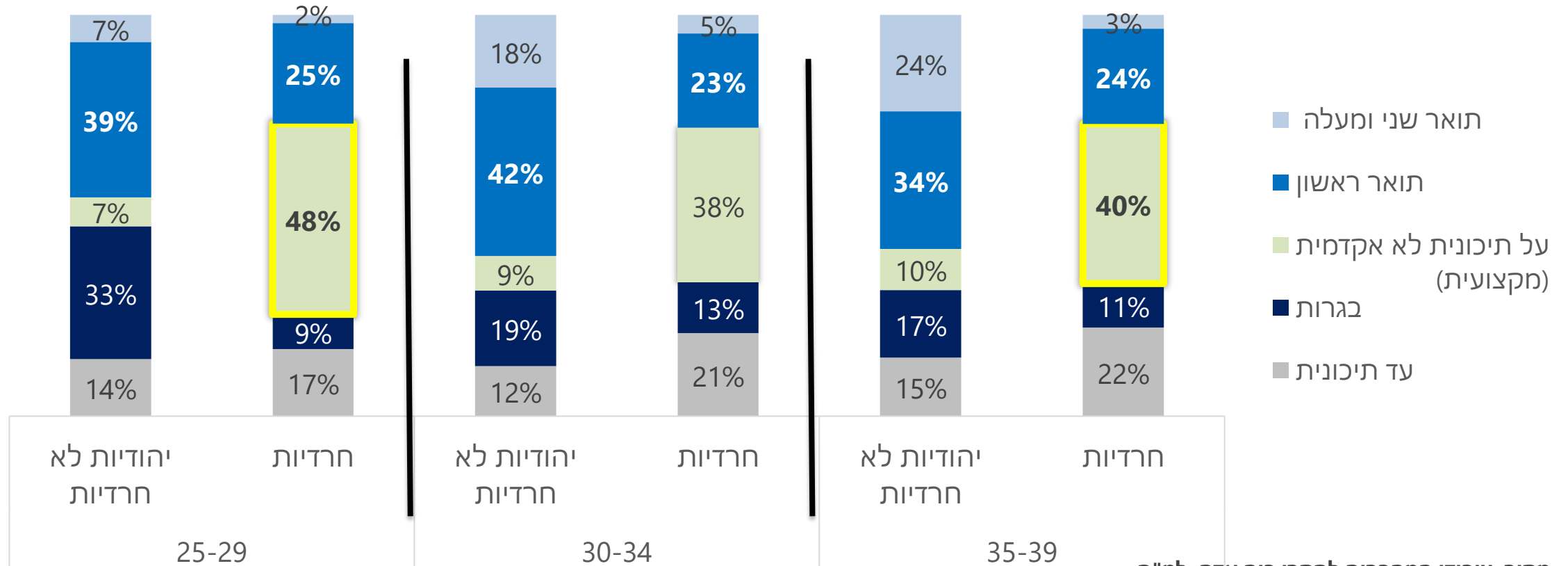
תעסוקה איכותית לנשים חרדיות

ד"ר הלה אקסלרד, ד"ר אסף מלחי, ד"ר עידית קלישר בשיתוף המכון הישראלי לדמוקרטיה

כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית 2023

# עליה בשיעור הנשים החרדיות עם השכלה מקצועית

חרדיות ולא חרדיות לפי גיל ורמות השכלה, 2019



מקור: עיבודי המחברים לסקרי כוח אדם, למ"ס

תעסוקה איכותית לנשים חרדיות

ד"ר הלה אקסלרד, ד"ר אסף מלחי, ד"ר עידית קלישר בשיתוף המכון הישראלי לדמוקרטיה

# מחקרי השנה האחרונה

מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן

# ענף המנהל הציבורי בישראל בהשוואה למדינות הסמן: לא יעיל, לא דיגיטלי, עמוס בירוקרטיה

## ממדֵי DTF Distance to Frontier של המנהל הציבורי

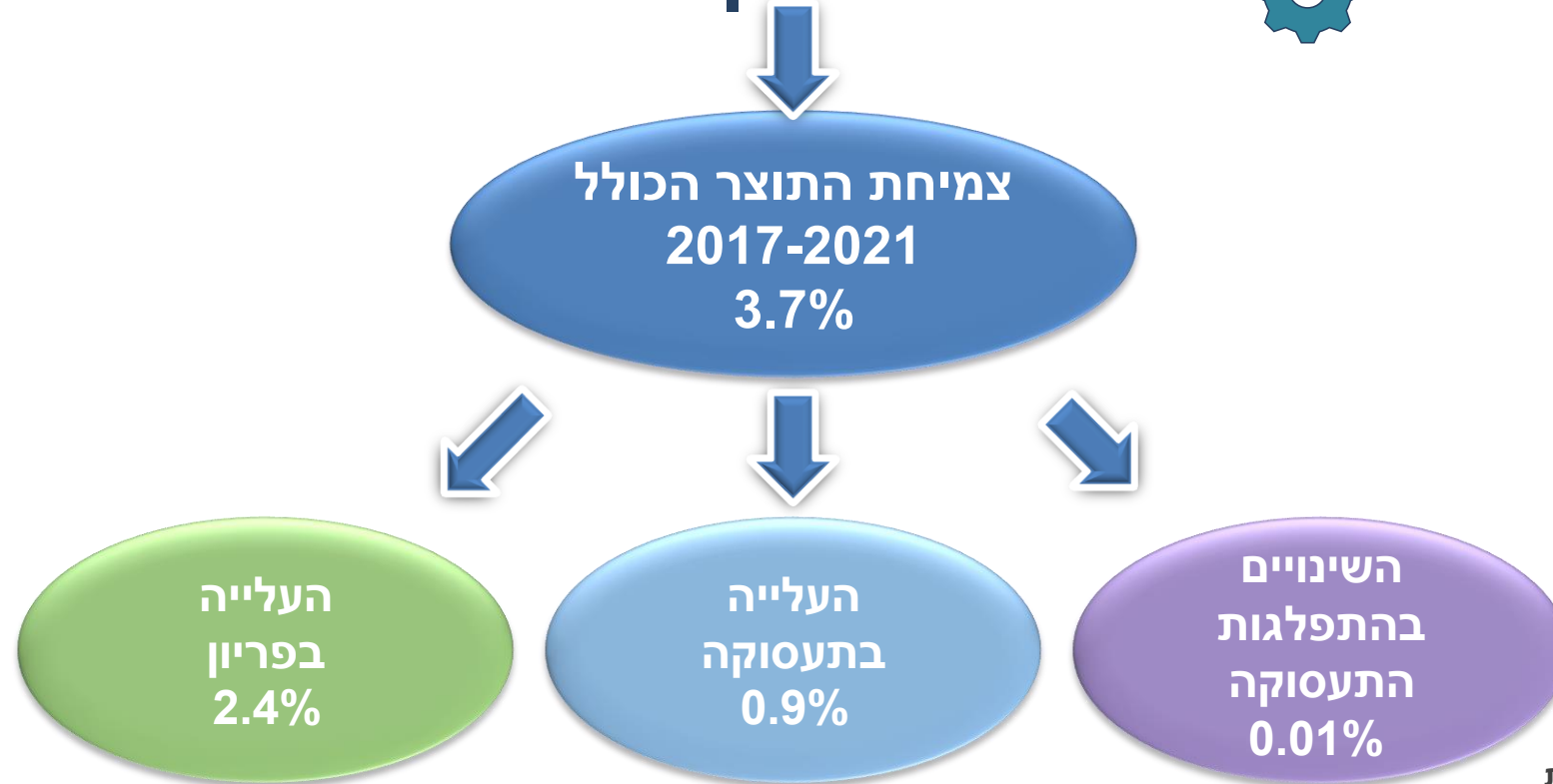
DTF		מדד
<u>מדינות סמן</u>	<u>ישראל</u>	
30.7	<b>41.4</b>	שקיפות נתונים ממשלתיים
85.4	<b>26.8</b>	תקציב מבוסס ידע
85.8	<b>66.7</b>	דיגיטציה של המגזר הציבורי
100.0	<b>0.0</b>	מדידת עלות הבירוקרטיה באמצעות שיטת SCM

\* מדינות הסמן: אוסטריה, דנמרק, פינלנד, הולנד, שבדיה.  
מקור: עיבודי המחברים לנתוני OECD, e-Government Knowledgebase

הישגים ואתגרים לכלכלת ישראל בזמנים גועשים  
פרופ' צבי אקשטיין, ד"ר שרית מנחם כרמי, ד"ר סרגיי סומקין, ד"ר עידית קלישר

# העלייה בפריון תרמה 64% לעליית התוצר\* (2017-2021)

עלייה באיכות ההון האנושי  
עלייה בהון הפיזי



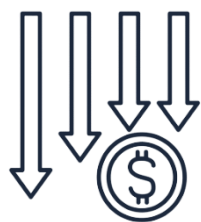
\* התוצר בניכוי דיור בבעלות  
מקור: עיבודי המחברים לנתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס 2017-2021, עובדים בגילי 15+

הישגים ואתגרים לכלכלת ישראל בזמנים גועשים  
פרופ' צבי אקשטיין, ד"ר שרית מנחם כרמי, ד"ר סרגיי סומקין, ד"ר עידית קלישר

כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית 2023

# לאן פנינו? ענף ההייטק – הנפגע העיקרי מירידה בהשקעות הזרות

ירידה בהיקפי גיוס ההון וכניסת הון זר לישראל



משבר הייטק עולמי

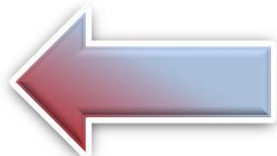


צמיחת התוצר, ממוצע שנתי 2023-2025

שיעור הצמיחה
-6.8%
1.5%
0.2%
-1.6%



עלייה באי הוודאות על רקע המשבר הפוליטי



שיעור הצמיחה	ענף כלכלי
-4.2%	ענף ההייטק
2.6%	יתר ענפי הכלכלה
1.5%	כלל המשק
-0.3%	צמיחת התוצר לנפש*

מקור: עיבודי המחברים לנתוני הלמ"ס

הישגים ואתגרים לכלכלת ישראל בזמנים גועשים  
פרופ' צבי אקשטיין, ד"ר שרית מנחם כרמי, ד"ר סרגיי סומקין, ד"ר עידית קלישר

# מחקרי השנה האחרונה

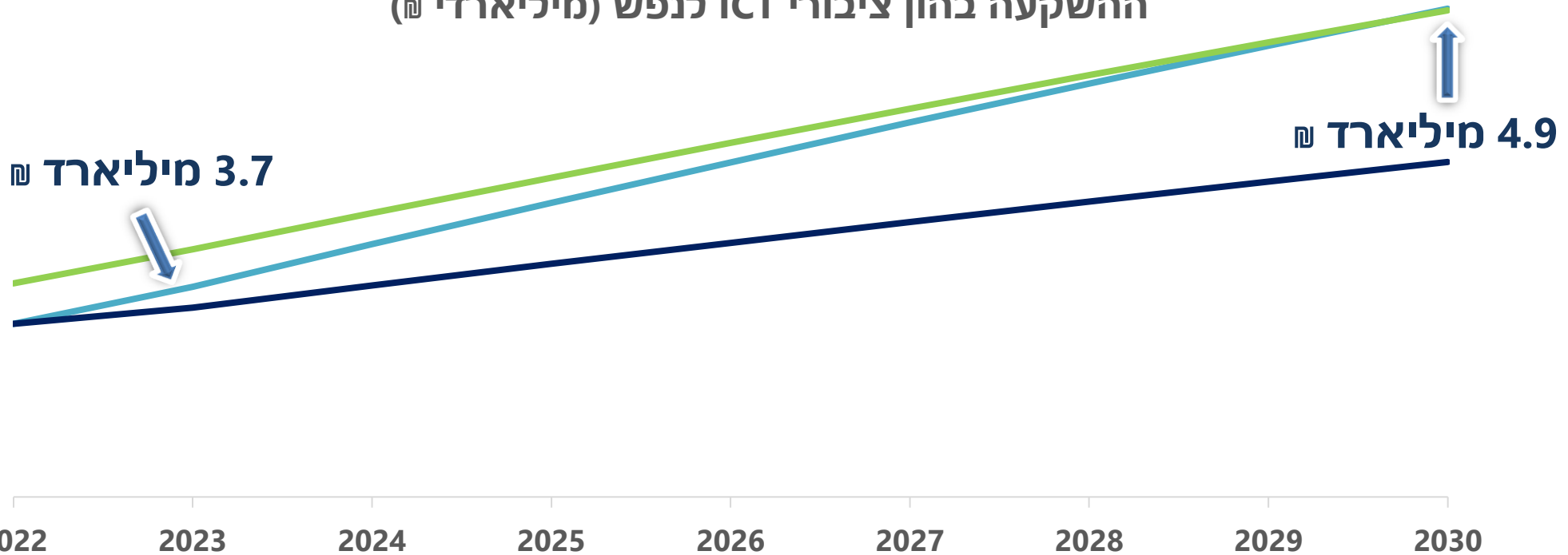
מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן



# העלאת שיעור ההשקעה בהון ציבורי ICT מ 0.2% תוצר ל 0.34% תוצר תסגור את הפער מול מדינות הסמן\*

ההשקעה בהון ציבורי ICT לנפש (מיליארדי ₪)



הון ציבורי לנפש (השקעה נוכחית) — הון ציבורי לנפש סמן — הון ציבורי לנפש ישראל (השקעה מוגדלת)

\* מדינות הסמן: אוסטריה, דנמרק, פינלנד, הולנד, שבדיה.  
מקור: עיבודי המחברים לנתוני IMF וה-OECD

קידום טרנספורמציה דיגיטלית  
ד"ר הלה אקסלרד, ד"ר סרגיי סומקין

כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית 2023

# השקעת הסקטור הציבורי בטרנספורמציה דיגיטלית מעלה את התוצר

## תוצאות

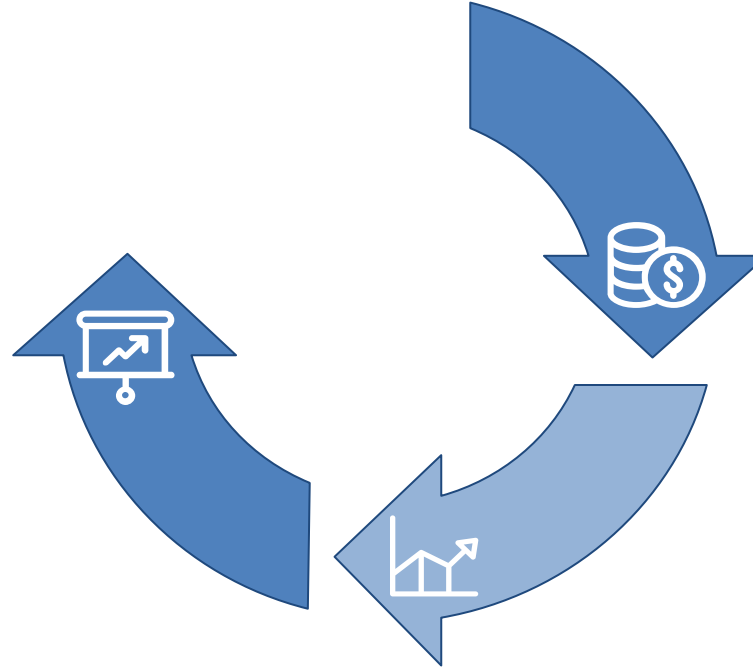
- העלאת פריון העבודה
- צמצום פערים מול מדינות הסמן
- הגברת הצמיחה הכלכלית

התוצר יעלה ב-7.3  
מיליארד ₪ בשנה  
(0.54% תוצר)

## תשומות

השקעות הסקטור הציבורי ב-  
ICT דומיננטיות בהשפעה על  
כלל המשק

3.7-4.9 מיליארד ₪ בשנה



## תוצרי טווח קצר

- ייעול פעילות המגזר העסקי
- הממשלתי והפרטי
- חיסכון במשאבים
- שיפור השירות

קידום טרנספורמציה דיגיטלית  
ד"ר הלה אקסלרד, ד"ר סרגיי סומקין

# סדרי העדיפות המומלצים להשקעה בטרנספורמציה דיגיטלית

**01** רגולציה  
וביורוקרטיה

**02** תעסוקה והון  
אנושי

**03** מערכות  
תחבורה

**04** תשתיות רחב



קידום טרנספורמציה דיגיטלית  
ד"ר הלה אקסלרד, ד"ר סרגיי סומקין

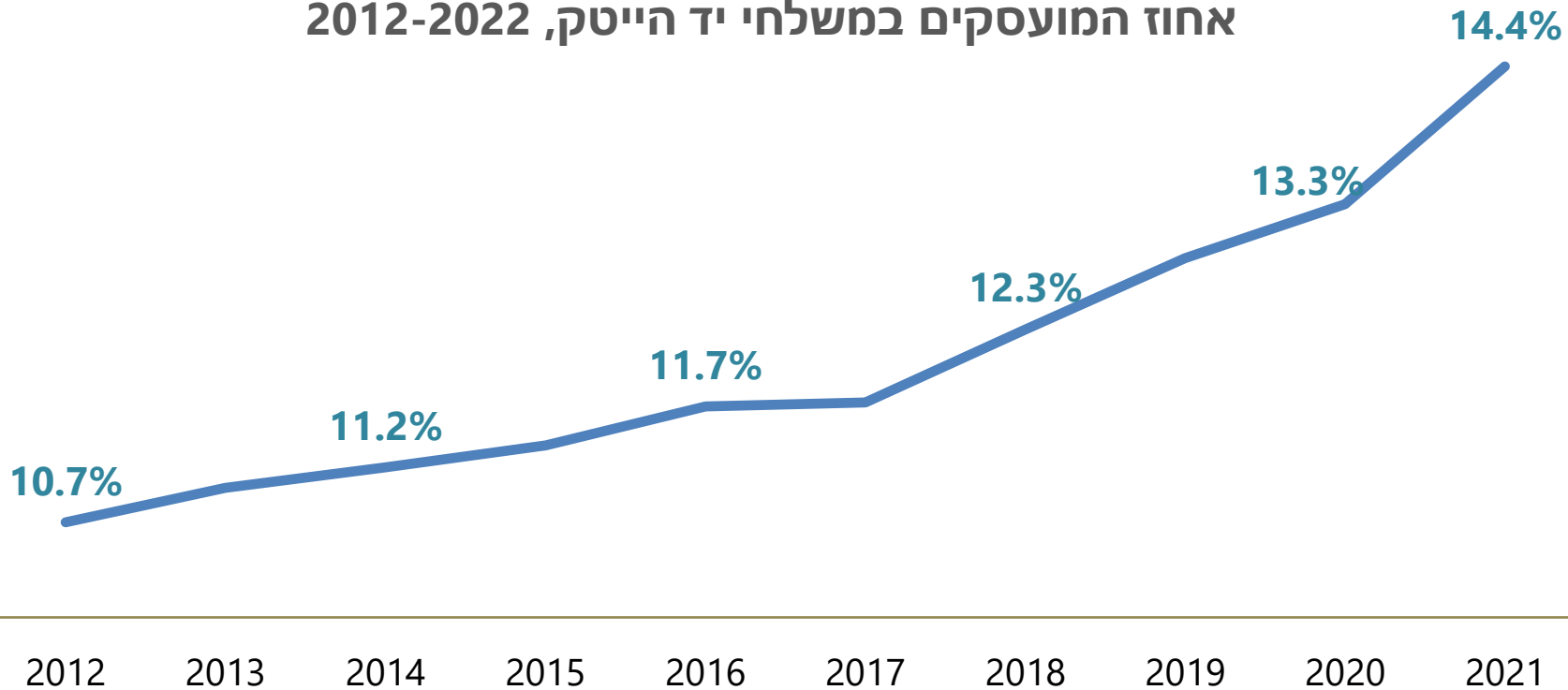
# מחקרי השנה האחרונה

מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן

# הערוץ המרכזי לעליה בצמיחה ופיריון העבודה: העלייה במועסקים במשלחי יד הייטק

אחוז המועסקים במשלחי יד הייטק, 2012-2022

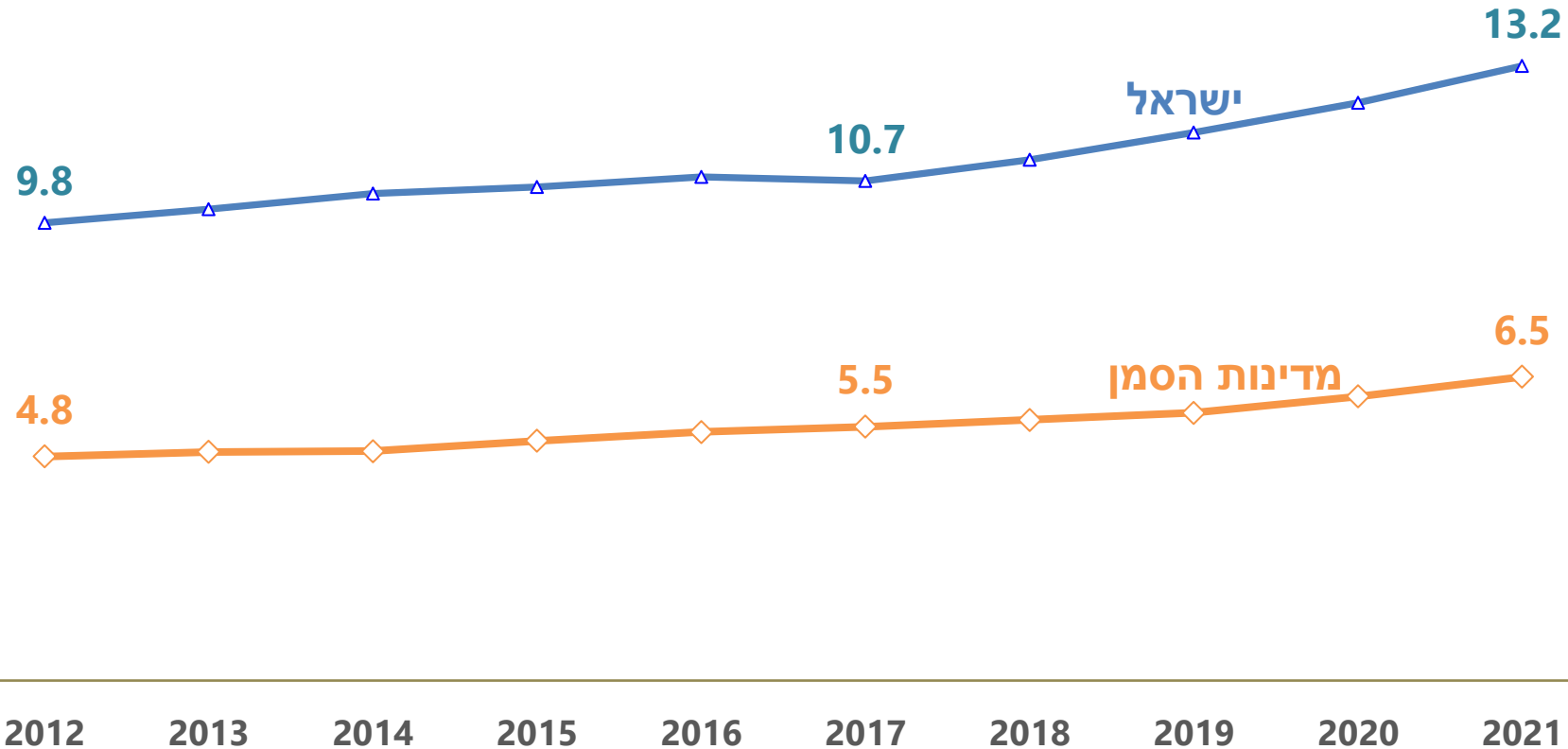


מקור: עיבודי המחברים לנתוני הלמ"ס. מועסקים מתוך סקרי כוח אדם 2014-2022, עובדים בגילים 25-64

מהן המיומנויות הנדרשות מעובדי ההייטק?  
פרופ' ניראון חשאי, רונן ניר, ד"ר סרגיי סומקין, בשיתוף קרן טראמפ וטופ 15

# ישראל מובילה עולמית ביחס עובדים טכנולוגיים

שיעור המועסקים במשלחי יד ICT, ישראל ומדינות הסמן



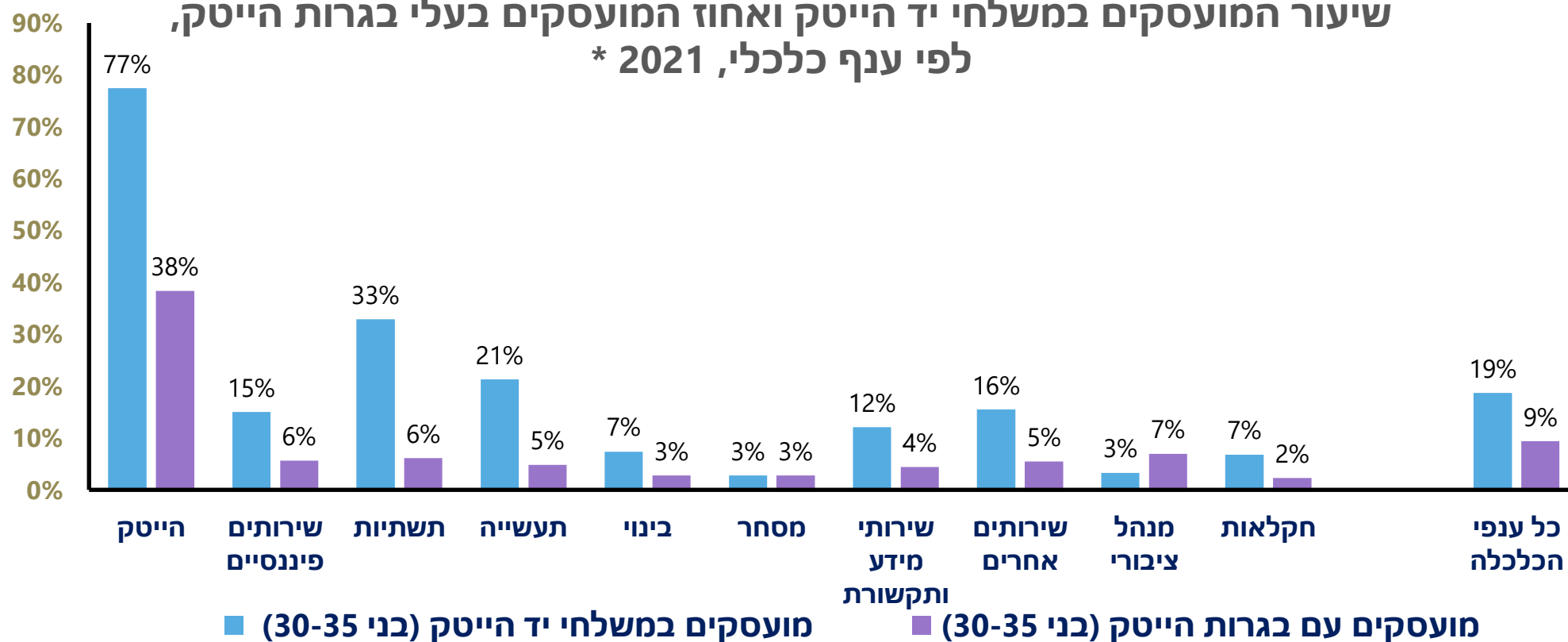
מקור: עיבודי המחברים לנתוני הלמ"ס וה - EU.  
מדינות הסמן: אוסטריה, דנמרק, פינלנד, הולנד, שבדיה

מהן המיומנויות הנדרשות מעובדי ההייטק?

פרופ' ניראון חשאי, רונן ניר, ד"ר סרגיי סומקין, בשיתוף קרן טראמפ וטופ 15

# מאפיין חשוב של המועסקים במשלחי יד הייטק: לימודי בגרות הייטק במערכת החינוך

שיעור המועסקים במשלחי יד הייטק ואחוז המועסקים בעלי בגרות הייטק,  
לפי ענף כלכלי, \* 2021



מקור: עיבודי המחברים לנתוני הלמ"ס  
\* שנת 2019 עבור נתון של בגרות הייטק

מהן המיומנויות הנדרשות מעובדי ההייטק?

פרופ' ניראון חשאי, רונן ניר, ד"ר סרגיי סומקין, בשיתוף קרן טראמפ וטופ 15

כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית 2023

# מחקרי השנה האחרונה

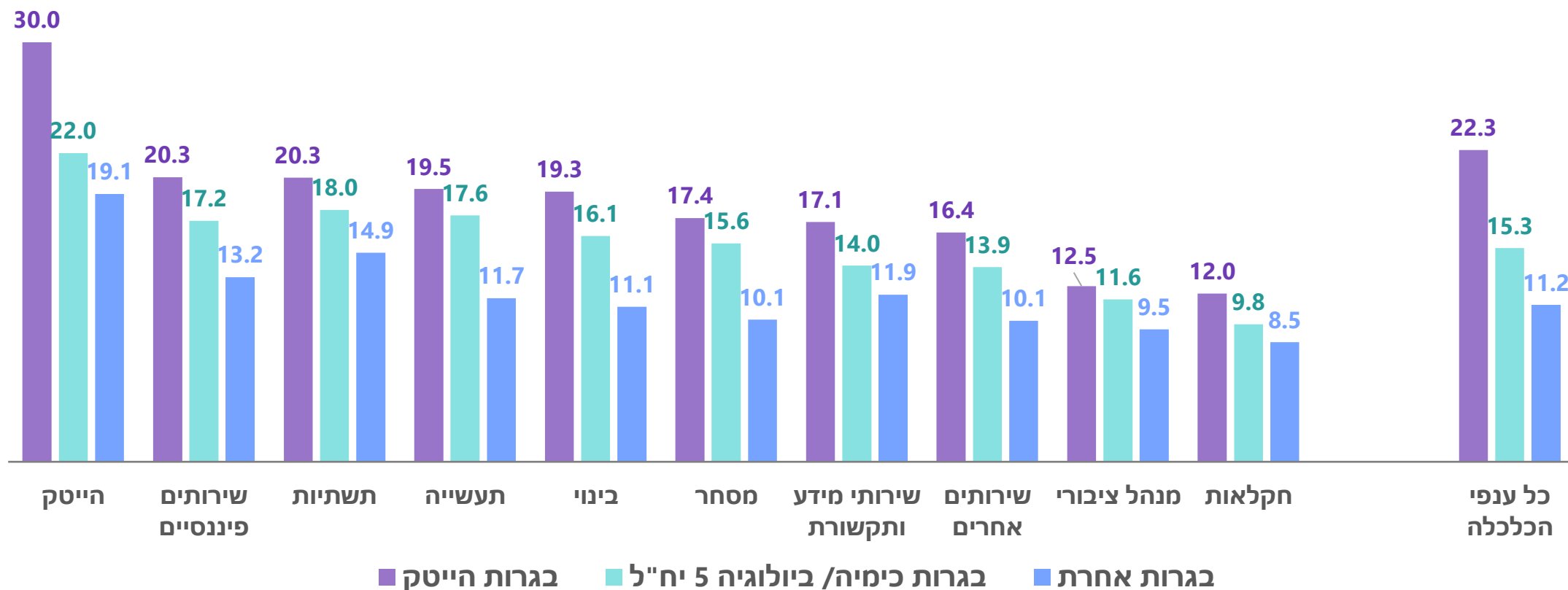
מכון אהרן  
למדיניות כלכלית  
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

אוניברסיטת  
רייכמן



# לבעלי בגרות הייטק שכר גבוה בכל ענפי הכלכלה

שכר חודשי ברוטו, לפי סוג בגרות וענף כלכלי, 2019

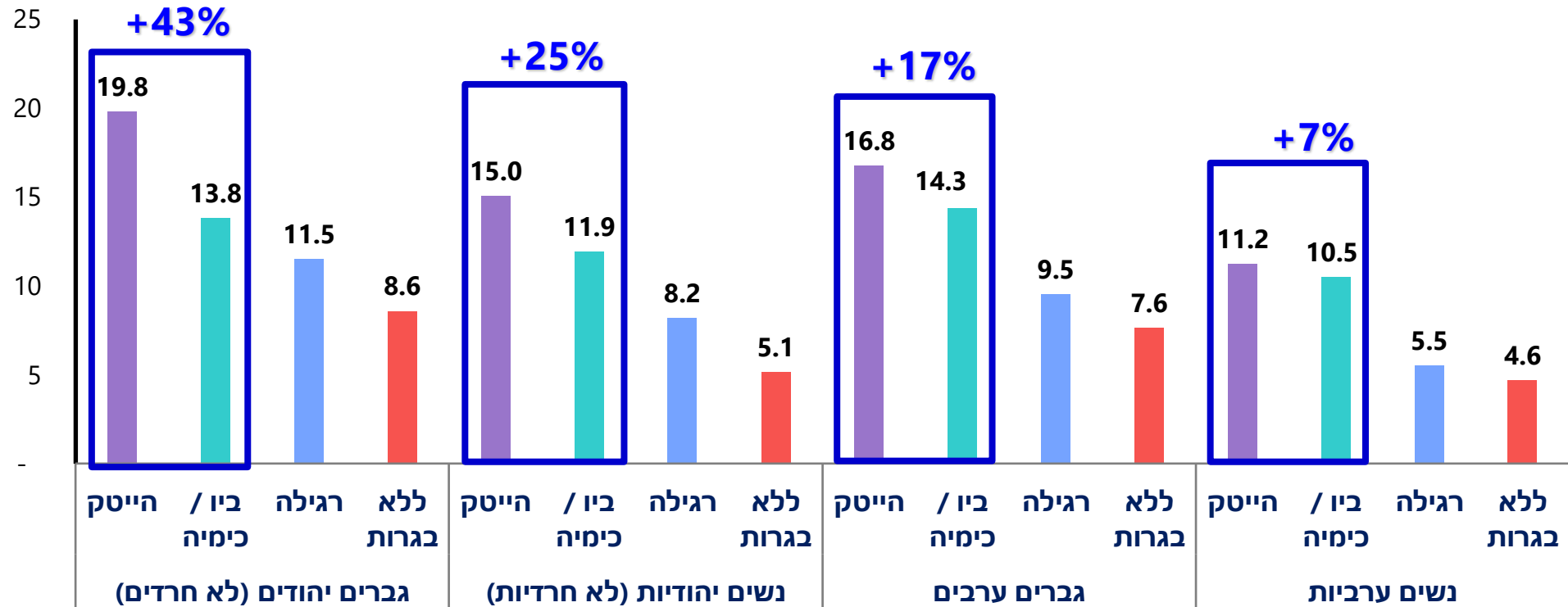


מקור: עיבודי המחברים לנתוני הלמ"ס

כיצד לעודד נשים לבחור במסלולי מצוינות המובילים לתעסוקה במשרות טק ובענף ההייטק?  
ד"ר אסנת ליפשיץ, פרופ' בני בנטל, רונן ניר, משה שלו, ד"ר סרגיי סומקין, בשיתוף קרן טראמפ וטופ 15

# התשואה לבגרות הייטק בקרב נשים גבוהה יותר מאשר התשואה לבגרות ביולוגיה / כימיה

שכר ממוצע לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג בגרות, 2019, אלפי ₪



מקור: עיבודי המחברים לנתוני הלמ"ס. ילידי 1984-1989 בני 30-35 בשנת 2019.

כיצד לעודד נשים לבחור במסלולי מצוינות המובילים לתעסוקה במשרות טק ובענף ההייטק?  
ד"ר אסנת ליפשיץ, פרופ' בני בנטל, רונן ניר, משה שלו, ד"ר סרגיי סומקין, בשיתוף קרן טראמפ וטופ 15